

Odkrivanje tehnologije stenskih poslikav z Arheološkega najdišča Celje – Muzejski trg (EŠD 56)

Med obnovo Muzejskega trga v Celju (EŠD 56) so bile odkrite izjemne arheološke najdbe. Gre za antične freske iz 1. stoletja z motivi iz grško-rimske mitologije. Med konservatorsko-restavratorskimi posegi, ki še potekajo, je bilo ugotovljeno, da ima pretežno rdeče ozadje svetlečo površino, medtem ko so ornamenti na videz bolj motni (slika 1).

Za namene raziskave tehnologije in uporabljenih materialov smo s poslikave odvzeli številne vzorce barvnih slojev. Na podlagi stratigrafij vzorcev smo sprva sklepali, da so bile osnovne enobarvne površine (rdeče, črne in zelene) izdelane v tehniki *fresco*, na njih pa so bili ornamenti naslikani v tehniki *secco* (slika 2). Dodatne raziskave materialov in pregled literature so nas pripeljali do razmisleka o možnosti drugačnih tehnologij. Ugotovili smo namreč, da je na vseh enobarvnih površinah ostenja prisoten čebelji vosek, ki se je ob poskusnem čiščenju ekstrahiralo iz poslikave, kar smo potrdili z infrardečo spektroskopijo (FTIR; slika 3). Pregled literature je pokazal, da je bilo slikanje z voskom v antiki zelo razvito in pogosto uporabljano tudi za stensko slikarstvo, o čemer sta pisala tudi Plinij in Vitruvij.

Kasneje smo prisotnost voska s spektroskopijo FTIR potrdili tudi v vzorcih, odvzetih s stropnih poslikav, in sicer, tako na enobarvnem ozadju kot tudi na ornamentih poslikav. Rezultati analiz FTIR so pokazali, da je vosek prisoten v vseh barvnih slojih in v ometu tik pod poslikavo, globlje pa ga ni zaslediti (slika 4). Prav tako v poslikavi ni opaziti drugih organskih veziv. Na uporabo enkavstike in ne zgolj zaščite poslikave z voskom pa nakazuje tudi stratigrafija, saj na površini vzorcev ne opazimo morebitnega voščenega zaščitnega premaza, kot je viden v laboratorijskih vzorcih, kjer smo pravo fresko premazali z voščenim premazom (slika 5).

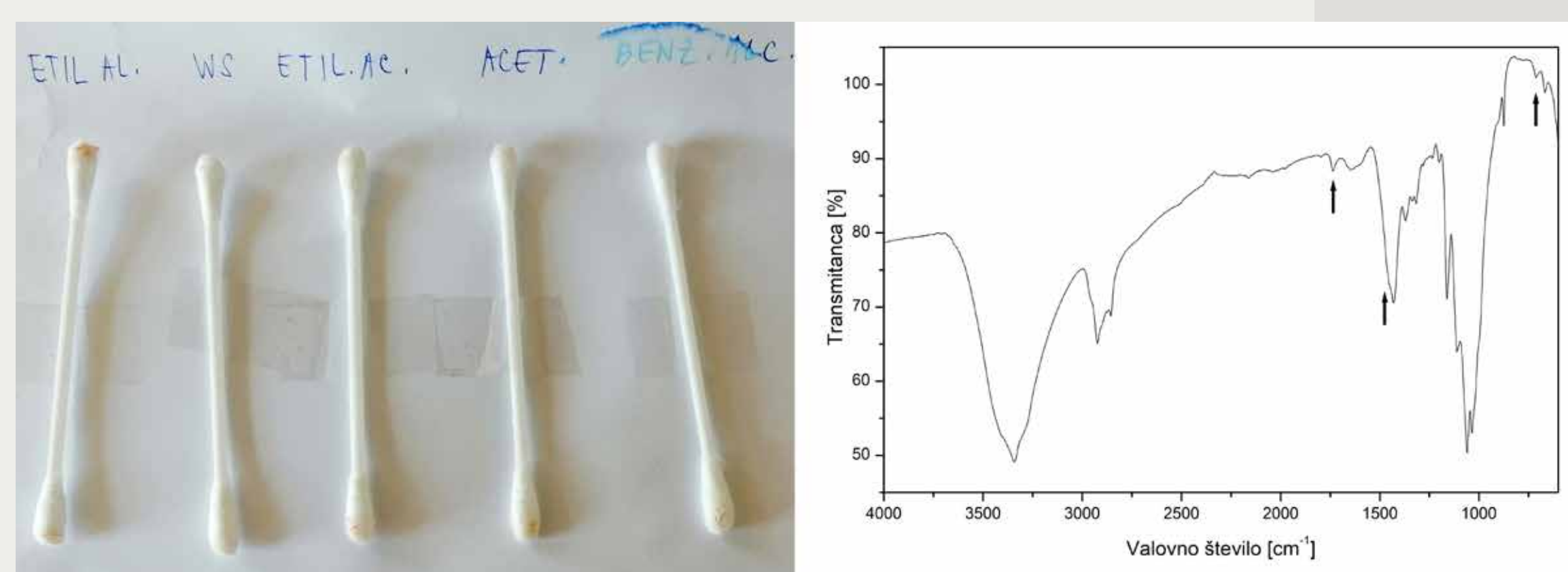
Rezultati laboratorijskih analiz, primerjava s testnimi vzorci in pregled literature so nas pripeljali do sklepa, da gre pri antičnih stenskih poslikavah na Muzejskem trgu v Celju za tehniko enkavstike. Večje osnovne ploskve so bile polirane, ornamenti in figuralne poslikave pa so bili zgolj naneseni na enobarvne površine.

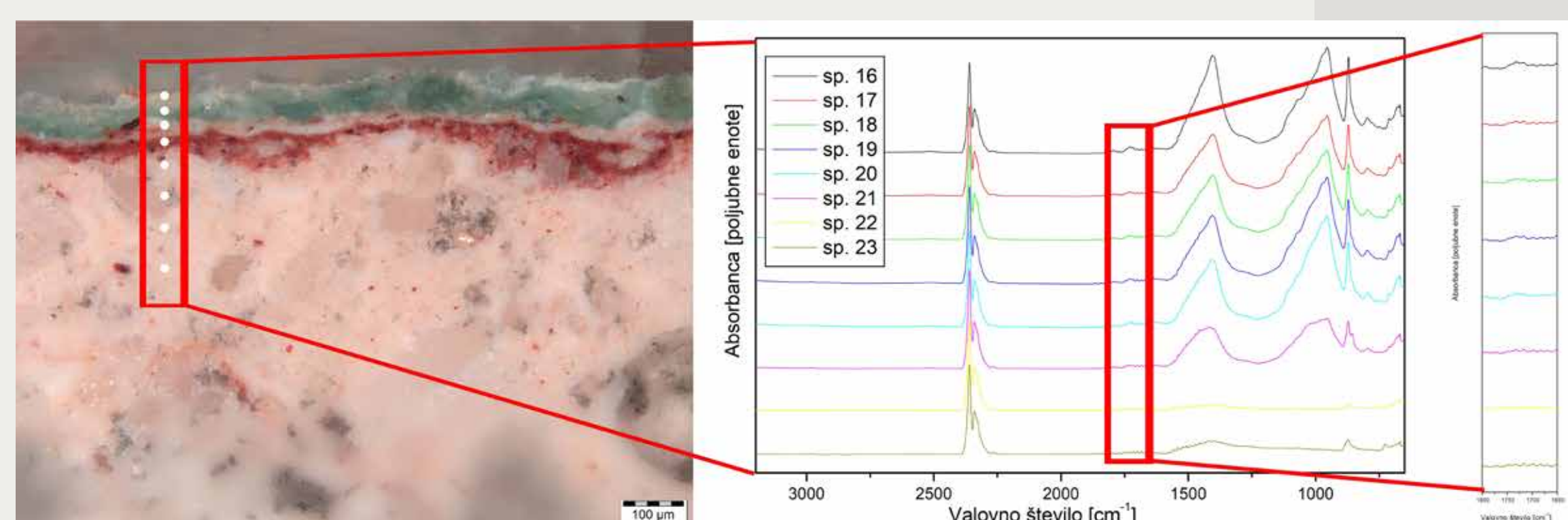
Slika 1:
Fotografija detajla stropne poslikave.
(foto: Jelka Kuret)

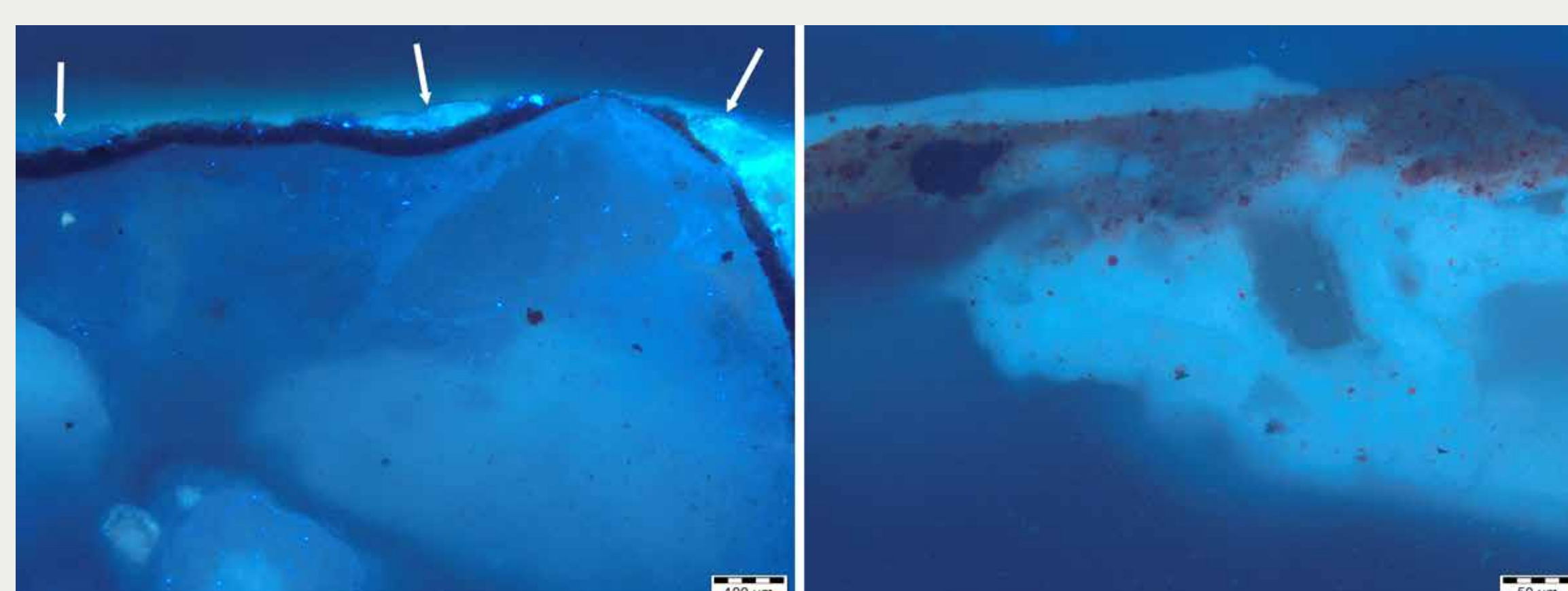
Slika 2:
Fotografija fragmenta vzorca s stropa, kjer se vidi večslojni nanos motiva (levo) in stratigrafija tega fragmenta (desno).
(foto: K. Kavkler)

Slika 3:
Tampon po testu čiščenja z etil acetatom (levo) in FTIR spekter ekstrakta (desno) z označenimi trakovi za vosek.
(foto: K. Kavkler)

Slika 4:
Stratigrafija vzorca, odvzete z ornamenta na sliki 2, in FTIR spektri označenih točk. Na desni je povečano območje karbonilnih vibracij, ki potrjujejo prisotnost voska.
(foto: K. Kavkler)

Slika 5:
Fotografija replike enkavstike z voskom kot zaščitnim slojem, kjer se jasno vidi površinski sloj voska (levo) in stratigrafija z antične poslikave odvzete vzorca (desno) v ultravijolični svetlobi. Sloj voska je označen s puščicami.
(foto: K. Kavkler)